

ADOPTIVBARN OCH SKOLA - ERFARENHETER FRÅN ADOPTIONSKURATORVERKSAMHETEN

Adoptivfamiljen skiljer sig i många avseenden från den biologiska familjen. En stor del av adoptivföräldrarna har genomgått problematiken kring barnlöshet. Många av barnen som adopterats har upplevt svåra förhållanden. Alla adoptivbarn har upplevt en separation från den biologiska modern. Många kan ha levt sin första tid, sina första år i misär, upplevt hunger, svält, stimulansfattig miljö och t.o.m. misshandel. Allt detta har satt sina spår och följderna kanske uppträcks först när barnet varit en tid i sitt nya hem. Erfarenheterna från adoption skuratorverksamheten och motsvarande instanser i de nordiska länderna visar att adoptivfamiljerna är i behov av stöd och specialtjänster.

Olika yrkesgrupper i vårt land kommer i sitt dagliga arbete allt oftare i kontakt med adoptivfamiljerna. Yrkesgrupperna t.ex. lärare, dagvårdspersonal, hälso- och sjukvårdspersonal, terapeuter osv. känner vanligen inte till de specialfrågor som berör internationell adoption. Utbildning om adoption finns idag inte med i grundutbildningen av yrkesgrupperna. Olika instanser i samhället har inte det specialkunnande och de specialtjänster som adoptivsökande, adoptivfamiljer och yrkesgrupperna är i behov av.

Adoptionskuratorverksamheten startade 1998 och under de år jag arbetat som kurator har många av de samtal jag fått, berört skola och olika funderingar, frågor och problem gällande adoptivbarn och skola. Som adoptivmamma har jag också egen erfarenhet av frågor och funderingar

inför skolstart och skolgång i allmänhet.

En stor del av adoptivbarnen klarar skolan och skolstarten mycket bra men en del av barnen behöver extra stöd och en mindre del av barnen mycket stöd. Svensk forskning visar att ca 75 % av adoptivbarnen klarar skolan bra, 25 % behöver extra stöd och av dessa 25 % är det ca 10 % som har stora svårigheter. Skolstarten är ofta en stor förändring. Barnet möter en ny miljö, nya kamrater och även nya vuxna. En ny miljö som på ett eller annat sätt påminner barnet om att det är adopterat. För många flyter skolstarten och de första åren helt normalt. Problemen kommer vanligen efter några år. Många av de samtal jag haft med adoptivföräldrar - oftast adoptivmammorna - gäller barn som börjat i tredje klass i skolan. Under tredje skolåret börjar man läsa nya realämnen, ett nytt språk, vanligen engelska. Läroböckerna är inte alltid skrivna på ett lättläst språk. Ett barn som kanske som fyraåring bytt språk från t.ex. ryska eller kinesiska till finska/svenska kan ha svårigheter att förstå texten. Skoltiden kan bli arbetsam för adoptivfamiljen. Om föräldrar ställer för stora krav på barnen eller sig själva som adoptivföräldrar kan det bli extra tungt. Det har hänt att lärare tagit kontakt och varit bekymrade över att adoptivföräldrar ställer för stora krav på sina barn. Det kan vara bra att minnas att livet är mera än ett bra skolbetyg. Intelligens är inte bara ett högt IQ, det finns också känslans intelligens och våra adoptivbarn tycks ha en utmärkt förmåga att klara olika sociala situationer.

När adoptivföräldrar tar kontakt med adoptionskuratorn handlar det vanligtvis om koncentrationssvårigheter, språksvårigheter, möjlighet till stödundervisning, specialundervisning och personlig assistent för barnet, svårigheter med matematiken, svårigheter med att uppfatta tid och rum och på grund av detta, svårt att förstå det som inte sker "här och nu", svårigheter när barnet skall börja läsa ett nytt, tredje språk, mm. När föräldrarna ringer handlar det ofta om att man försökt ge sitt barn allt stöd man bara kan, men till sist har man inga råd och knep för att hjälpa sitt barn. När lärarna ringer, vilket händer ibland, handlar det om att man vill diskutera vad problematiken kan bero på och var man kan få ytterligare information för att hjälpa eleverna.

Följande fallbeskrivning, (fiktivt fall) är ett typexempel på samtal kring skolproblematiken:
"Mamman ringer angående adoptivsonens skolgång. Pojken har kommit till Finland som fyraåring och är nu 11 år. I familjen finns också ett biologiskt barn och ett annat adoptivbarn. Mamman ringer då hon tycker att pojken har det för jobbigt med skolgången. Enligt läraren går det rätt så bra i skolan. Pojken stör inte under lektionerna men har svårt med att koncentrera sig. Speciellt svårt är det med matematiken. Mamman berättar att man jobbar väldigt mycket hemma för att pojken skall klara sig något så när i skolan och mamman tycker att egentligen går pojken i skola också hemma. Mamman vill hjälpa och stöda sitt barn men tycker att hennes resurser inte räcker till, att

hon varken har tillräckligt med pedagogisk kunskap eller ork att ge all den hjälp pojken behöver. Detta innebär att det uppstår konfliktsituationer hemma. Nu undrar mamman om det finns andra som har likadana problem och vad mer man kan göra för att ge barnet det stöd det behöver."

En del av adoptivbarnen får problem med skolgången när de går över till högstadiet. Undervisningen som är mera av typ föreläsning än klassundervisning, ställer till bekymmer. Att dessutom byta lärare varje lektion gör det inte lättare. Under lågstadietiden har man närmare kontakt med lärarna som lär känna barnen på ett annat sätt än under högstadiet. Många av föräldrarna säger att de borde ha pedagogisk utbildning för att bättre kunna hjälpa sitt barn. Det är viktigt att vi stöder våra barn, att vi är föräldrar, ger kärlek, omvårdnad, ställer upp vid läxläsning och ger råd vid behov mm, men vi behöver inte börja gå i skola med barnen. Forskningen visar att adoptivbarnen vanligen klarar skolan sämre än vad adoptivföräldrarna gjort. Föräldrarna vill sina barn väl och förväntar sig kanske också bra resultat. Det vore bra om adoptivföräldrarna kunde se vad som är barnets förmåga, så att vi kan anpassa våra förväntningar efter barnets möjligheter och så att vi kan ge stöd som på ett naturligt sätt stärker barnets utveckling. Många adoptivbarn klarar praktiska ämnen i skolan bättre än realämnen. Att hitta barnets starka områden är viktigt. Barnet måste få kunna visa det hon/han kan, det man är bra på. Även det som barnet är intresserad av, bör det finnas förutsättningar för att få förverkliga, även om ämnet man är intresserad av, inte är det man är bra på. Det är viktigt att lyssna på barnet.

Adoptionskuratorverksamheten har visat att adoptivföräldrar upplever ofta att de inte får det stöd de behöver när de söker hjälp från olika instanser i samhället. De upplever dessutom att de själva borde vara experter på olika områden. Särskild kunskap om internationell adoption och dess specialfrågor finns nästan inte alls. När man inte har adoptionsperspektivet kan det bli svårt att skilja på vilka problem som hänför till adoptionen och vilka problem som har helt andra orsaker. Saknas adoptionsperspektivet finns det en risk för att de som behöver stöd inte får det eller att de får fel sorts stöd. Den pedagogiska metodiken saknas när det gäller adoptivbarn. I Sverige har man goda erfarenheter av användning av de tips man fått från lärare till hörsel- och synskadade barn. Inom undervisningen för just hörsel-

och synskadade tränar man grundläggande begrepp mycket noga.

Det kan vara bra för läraren att veta att det kan handla om språkbrister som kan vara svåra att upptäcka när ett barn visar dåliga resultat i skolan. Det behöver inte betyda att barnet är obegåvad. Vad barnet i klassen verkligen förstår av undervisningen är viktigt att ta i beaktande. Jag vill här citera Gertrud Hägglund som i boken *Adoptivbarn och språk* skriver: "Om ni frågar om ett barn förstår och ni får ett jakande svar, så be barnet beskriva vad det har förstått. Ni kanske kommer att upptäcka att för barnet betyder – Att förstå – inte att det verkligen har förstått utan att det hört orden, att det har hört på när du har talat. Barnet förstår inte att det inte har förstått. En som ser dåligt har inte heller alltid förstått att han ser dåligt förrän han fått glasögon."

Adoptivbarn bör inte jämföras med invandrabarn som lever tillsammans med sina biologiska föräldrar. Dessa barn behåller sitt första språk medan adoptivbarnen byter till ett annat språk och bytet sker vanligen snabbt. Många adoptivföräldrar lär sig grunderna i barnets första språk men det är inte alltid möjligt.Handledning till lärare med adoptivbarn i klassen är att rekommendera.

När man anmäler sitt barn inför skolstarten är det sällan tid för personliga samtal, även om man många gånger redan då vet vem som kommer att bli barnets lärare. Det vore därför viktigt att ordna med ett samtal klasslärare och föräldrar emellan innan skolstarten. Där kunde föräldrarna ge läraren den information som underlättar skolarbetet och gör det lättare att förstå barnet. Det betyder inte att man behöver berätta barnets hela livshistoria in i minsta detalj. Under hela skoltiden är det viktigt med samarbete mellan föräldrar och lärare. Adoptivföräldrarna har under adoptionsprocessen

vant sig vid att diskutera och bearbeta olika frågor och min uppfattning är att adoptivföräldrar har ganska lätt för att kontakta skola och lärare. Jag hoppas och tror, att också yrkesgrupperna som i skolan möter adoptivfamiljen, inte drar sig för att kontakta föräldrarna när det gäller frågor som berör barnen. Ibland får adoptionskuratorn samtal från föräldrar som är bekymrade och trötta över all den negativa feedback de får gällande adoptivbarnet och framgångarna i skolan. De upplever att ingen ser de positiva sidorna och att barnet alltför sällan får positiv feedback. En pojke berättade för sina föräldrar att alla lärare i högstadiet förväntade sig att han skulle uppföra sig dåligt så han hade beslutat sig för att uppfylla deras förväntningar. Han hade upplevt att de gånger han klarade sina uppgifter och uppförde sig normalt var det ingen som såg honom eller gav honom feedback i positiv riktning. Ensam är ingen stark utan tillsammans är vi starka och vi kan lära av varandra när vi ödmjukt samarbetar för barnens bästa.

Kerstin Rauma
Adoptionskurator
Specialsjukskötare i psykiatri och
mentenvård
Mor till tre vuxna internationellt
adopterade



© WSOY Oppimateriaalit Oy